

1.0 VULA VAKAVITI

VULAIDOI (via veidonui kei na Me)

Sa via oti mai na draki ca, lailai tale ga na namu kei na lago. Tau e dua na uca bi, na ivakabonaniduruka, se kina na duruka kei na vico. E vanua, se keli tiko na uvi, vakabibi na yabaki levu (uvi leka), tekivu na werewere, tei na uvi taumada. Dreu tiko ga na moli, oti na duruka. Caka na kailegaga me revereve - kakana ni yabaki. Se na senikau ni vula o Me - na vulaomē (makarita, senikāloni).

Mai wai, drava tiko ga, levu ga na daniva, salala, sarā - gauna ni qoli lawa.

VULAIUCA (Maji-Me vakacaca)

Tunumaka tu na vanua, tau vakalevu na uca, gauna ni dobui kei na waluvu. E dau yacana tale ga na *vulaibotabota*, ni bota kina na uvi, tikau, tivoli. Wāgunu lelevu ni taucoko na vula, gauna ni vakaba kuka kei na kucokucoraki (butu manā).

2.0 WAI VAKAVITI

1. WAI NI VAKALUVENI

1. Kari na kuli ni siti kei na evuevu, rau gunuva ruarua na veiwatini.
2. Usoraki ena sepuni na drau ni kari, vusoi, gunuva o yalewa. Vusoi na vulokaka, rau gunuva ruarua, sili o yalewa.
3. Kari na tolo ni bovo kei na tolo ni mawamawa, gunuvi.

iVakamacala ni kau

Siti *n m* kau levu toka ni vanua voleka e baravi, vaka na vau tolo loaloa, drau tavatava vutivutia na dakudakuna, se vulavula lalai mataiyalima, vua lalai. Tolona e dau wa (**siti** 5). Tolona e kari me wai ni mosi ni yago se ramusu. Drauna e vusoi me wai ni vakasucu; tv **nice**, **sēsēlebu**

Evuevu *n m* kau lailai ni baravi, vakavuana, dau caka me itaube se nodra mama na gone; tv **buevu** [Yasayasaira], **buievu** [Serua, Yasayasabeqa], **mama** [Lau];

Cago *n m* co lewe damudamu tubu e veivanua, tete na wakana, vakayagataki me ivakaroka ni kari; tv **cea** [Yanuya, Yasayasabeqa], **kari** [Namosi, Wainimala, Rakiraki], **qumu** [Kadavu], **rerega** [Vanuabalavu], **reregwa** [Vuda, Waya], **yacea**, [Nadroga] (**ari** [Vanualevuicake]);

Bovo *n m* kau lailai ni lomanivanua, yacova beka na katu lima, na sena e dromodromo kata, na drauna e vulavula e kena isala, na vuana e lalai, drokadroka ni se vou bota ni sa madu; tv **bobo** [Yasayasaira, Vanualevu], **vobo** [Kadavu, Rakiraki, Wainibuka, Lau];

Mawamawa – (Sega na kena ivakamacala ena ivola ni Wai Vakaviti kei na iVolavosa)

2. WĀQAQA - *m mate liliwa, sautaninini vāgauna, nidede e rawa ni yaco me tauna - vakadewataka na ikati ni namu*

1. Betia e rua na niu bu, (se bera ni taraqele), samuta na qanibulu kei dua me niu damu, loba na kena wai ena dua na bilo, sova yani ina wai ni bu ni ikarua ni niu, gunuva. Kauta mai e 5 na drau ni baka, 4 me veisa, tuki, vusoi, gunuvi. Gunuva vaka 3 ena dua na siga me bogivā. **TABU: vuaka, ika.**

iVakamacala ni kau

Niu *n* m kau balavu wadrovu, tubu e veivanua, vuana e yacana na **bu**, vua vakaisososo vuailelevu, laugunu na kena wai, laukana na lewena. Ni sa bota na bu, sa yacana na niu, dau kari na lewena me vakalolo, miti, kokoda &s; Kena yaga: **drauna** bolabola, kato, ketekete, lalakai, noke, sasa, tabakau, ukuuku ni lomanivale &s; **tolona** duru, kaunivale, ikawakawa, iyayanivale &s; **vuana** niu buta, vakalolo, waiwai; tv **niudamu**;

Baka *n* m kau levu sara ni lomanivanua, e batiniwai tale ga, lili na wakana, vua damudamu moqimoqili lalai, drauna vaka na drau ni yaro; tv **bakanawa** [Ba], **cawa** [Savatu], **savirewa** [Magodro, Vatulawa], **sovirewa** [Vanualevuicake], **yayawa** [Vuda, Nadrogā];

3.0 iVosavosa Vakaviti

Na ivosavosa cava e kena ibalebale na nona rogorogo vinaka e dua e rogo vinaka kina na vanua taucoko.

Kena isau: E dua na vatu, e seuta na lolo

Ni dau tavuvatutaki na lolo ena vakarautaki rawa na lolo qai tavu na kena vatu. Ni sa seu se biu i loma ni lolo na vatu katakata, ena robota na vei vanua na kena iboi.

E vakatauvatataki na ivosavosa qo vua e dua e rogo vinaka ena dua na ka, vakavuna na kena rogo vinaka kina na nona vanua.